

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 21.

V Ljubljani, 26. velikega travna 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Obljuba dela dolg. — Naš denarni zavod. — Učni načrt in učne knjige meščanske šole v Krškem. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Obljuba dela dolg.

(Z Goriškega.)

Poteka že sedmi mesec, odkar je sprejel goriški deželni zbor načrt zakona za izboljšanje našega obupnega gmotnega stanja, a učiteljstvo še vedno čaka na končno odločitev, ki je sedaj v rokah vlade.

Ko je v deželnem zboru dr. Marani zagovarjal znani odsekov načrt za pokritje povišanih stroškov, je na dr. Tumova izvajanja, da zakon na ta način ne dobi potrjenja, izjavil v imenu Lahov sledeče: »Mi smo pripravljeni zastaviti ves svoj vpliv in vso svojo moč, da obvelja zakon. Pojdemo magari do Njegovega Veličanstva, da to doženemo«.

Gospoda, obljuba dela dolg! Sedem mesecev že čakamo, a nismo pričakali niti obljubljenega pohoda na Dunaj. Vemo sicer, da bi bil skoraj gotovo tudi ta korak brezuspešen, a potapljajoči se oprime vsake bilke. Zato pričakujemo nestrpnost, kdaj se poljubi trojici Maraniju, Faidutiju in učitelju Falconerju, da izpolnijo svojo obljubo.

Pri dotični razpravi v deželnem zboru je pregovoril dr. Marani z ozirom na Gregorčičev predlog (zvišek deželnega doneska šolskim okrajem od 250 na 400tisoč) nastopne jako pomembne besede: »Io non avrei quasi nulla contro la proposta del onorevole Gregorčič«. (Skoraj ne bi imel ničesar proti Gregorčičevemu predlogu.) Pripominjamo, da bi sedaj že imeli povišane plače, ako bi bil sprejet ta predlog.

In kolikor nam je znano izza kulis, so bili Lahi res pripravljeni glasovati zanj, da ni prišlo nekaj drugega vmes. — Par dni pred dotično sejo so bili namreč nekateri laški poslanci pri namestniku v Trstu. Ta jim je obljubil, da stori vse mogoče za potrjenje laškega načrta, ki bi po njem Gorica ničesar ne prispevala k skupnim stroškom poviška.

Vsi vemo, da je tu vmes igrala vloga visoka politika. Hohenlohe je prišel v Trst z naročilom, da izlepa in z vsestranskimi gospodarskimi in narodnimi koncesijami pridobi Lahe. In lepa prilika za pridobitev »ljubezni« goriških Lahov se mu je ponudila prav pri tem vprašanju. Lahi mu bodo dolžni veliko kvaležnosti, če rešijo učiteljsko za-

devo brez prispevka mesta Gorice, ki uživa od cele dežele, a ne da ničesar od sebe.

To koketiranje vlade z irredento pa plačuje — siromašno učiteljstvo, toliko slovensko kakor laško! A — pardon! — laško ne vse! — Mestni očetje goriški so dali že pred meseci vsemu svojemu učiteljstvu po 300 K doklade. Zato se ni čuditi, da učiteljstvu v mestu ni mnogo na tem, če bo zakon potrjen ali ne. Oni že imajo povišek.

Tudi jim ni mar več glavni smoter deželnega učiteljskega društva, ki je boj za izboljšanje gmotnega položaja, marveč bi radi uganjali v njem svoje irredentistično-nacionalne burke. Te muhe pa so jim slovenski člani odbora temeljito izbili iz glave. — Tudi zaradi Falconerjevega postopanja v deželnem zboru, ki ga odobrujejo laški kolegi, so bili v odboru deželnega učiteljskega društva burni prizori. Za sedaj povemo javnosti le toliko, da je »onorevole deputato« izstopil iz društva in z njim vred vsi laški odborniki, ki so poprej še na tak način napadli delavnega in zasluznega društvenega predsednika, da je odstopil tudi ta.

Vračamo se k predmetu! Tržaška vlada je svoji ljubici irredenti obljubila, da dožene potrjenje sprejetega zakona. Obljuba dela dolg! Princ, storite svojo dolžnost! — Ako pa tega ni mogoče dognati, naj pospešijo rešitev, naj skličejo deželni zbor in — sklenejo naj tak zakon, ki dobi potrjenje! Učiteljstvo je izmučeno in razdraženo. V takem stanju pa človek izgubi ravnovesje in ne ve več, kaj dela. Caveant consules!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega travna 1905 K 69.206.95.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Učni načrt in učne knjige meščanske šole v Krškem.

II.

Ako ni temelj poslopja dober, tudi zidovje ne more trdno stati. Če se podlagi ne zaupa, tudi nastavek ni brez suma. Vsaki šoli je gotovo učni načrt temelj vsemu šolskemu poslovanju; učne knjige, šolske in domače naloge se morajo ozirati na učni načrt. Učnemu načrtu krške meščanske šole pa niso posebno zaupali, kakor smo jasno povedali v prvem svojem članku. Ta nezaupljivost se je razširila v novejšem času tudi na učne knjige.

V prejšnjih časih sicer že učiteljstvo ni posebno zapalo učnim knjigam, ker so bile za slovenske, nemščine nezmožne otroke pretežke. V tej zadevi je bil n. pr. katehet že od začetka obupal nad nemškim katekizmom v prvem razredu. Enako je obupal tudi učitelj geometrije v tem razredu. Ker so otroci komaj nemško brati znali, je odložil katehet nemški verouk in rabil menda slovenski katekizem; učitelj risanja se je pa pri geometriji posluževal — sicer ne slovenščine, ampak krede, šolske table, raznih modelov itd. Z nemškimi učnimi knjigami se je dalo še najlozje izhajati pri predmetih, ki jih mora učitelj nazorno poučevati, n. pr. pri prirodopisu, zemljepisu, risanju, za katere predmete ima šola od nekdanj vse polno lepih in dragocenih učil. Za te predmete so pa tudi učne knjige izvrstne, posebno iz Tempškega zaloge. Za fiziko ima učilnica tudi lepe priprave; toda ta predmet je sam na sebi težak, in nemški učni jezik ga otežuje še bolj. — Veliko križev je pri zgodovini z nemškim učnim jezikom in z nemškimi knjigami — pri slovenskih otrokih, dokler ne umejo nemščine, kar se ne zgodi pred vstopom v drugi razred. Veliko spretnosti mora imeti učitelj nemščine, če rabi tudi izvrstne knjige, kakršne so n. pr. Schreiner-Bezjakove nemške vadnice. Ako bi te knjige uvedli vsaj v 1. (ali tudi 2.) razred nemške meščanske šole, bi izhajali še najlozje in bil bi še najboljši uspeh, ki bi ga dosegli po racionalni metodi.

Toda če dobe slovenski otroci v roke iste knjige kakor nemški učenci, je to pedagoška nesmisel. In vendar so rabili in še rabijo take knjige na tej šoli, in to še celo od avtorja, ki je v te knjige stlačil citate najtežjih nemških pisateljev in pesnikov.

Učne knjige pa, ki jih rabijo, so vse potrjene za meščanske šole od ministrstva. Po zakonu je te knjige izbrala domača učiteljska skupščina, kar je potem od slučaja do slučaja potrdil deželni šolski svet.

Kakor znano, imamo tudi za slovenske meščanske šole vse knjige, razen za računstvo in slovenski jezik. Te knjige so tudi potrjene od ministrstva. Smeli bi jih morebiti rabiti, vsaj paralelno z nemškimi, tudi na krški meščanski šoli, toda uvedene niso. Za slovenski jezik pa so rabili in deloma še rabijo Končnikovo 4. berilo in Končnikovo slovnico. Ti dve učni knjigi, o katerih vobče lahko trdimo, da sta uporabni na meščanski šoli, sta potrjeni pa le za splošne ljudske in ne za meščanske šole. Čuli smo nasvet, da bi namesto teh uvedli slovenske učne knjige, ki so v rabi na srednjih šolah. —

Vprašanje pa je: Kje se bolj približujemo zakonu, če uvedemo na meščanske šole učne knjige srednjih šol ali učne knjige splošnih ljudskih šol? Naša misel je, da so slednje knjige primernejše; saj tudi meščanske šole sodijo v

kategorijo javnih ljudskih učilnic in ne v vrsto srednjih šol. To vprašanje smo izprožili zaradi tega, ker so se merodajni faktorji pri krški meščanski šoli izpodtikali nad uvedenimi učnimi knjigami za slovenski jezik, ne da bi vedeli nasvetovati, katere druge knjige bi po zakonitem potu uvedli potlej, ako odstranijo sedanje. — Tudi tukaj bi se torej reklo: Kritikovati je lahko, ali bolje narediti — je težko.

Kritikujoči glasovi.

V zadnjem času stopa v ospredje važno vprašanje o slovenskem meščanskem šolstvu, ki je neizmerne pomena za izobrazbo srednjega stanu. Ni ga naroda, ki bi bil glede meščanskih šol tako na slabem, kakor smo Slovenci.

Jako umesten članek o tem poglavju je priobčila dne 14. t. m. »Edinost«, ki ga objavljamo svojim čitateljem, da ne izgine brezsledno mimo slovenskega učiteljstva.

»Edinost« piše:

„Slovensko“ meščansko šolstvo in oblasti.

Kakor je napis tega članka ironija, tako je tudi ironija postopanje vseh oblasti v stvari slovenskih meščanskih šol. Ironija in preziranje šolskih zakonov po vsem Slovenskem! V Avstriji je namreč kakih 800 meščanskih šol, slovenske deške meščanske šole pa nimamo Slovenci niti ene! Le Uršulinke v Ljubljani imajo privatno slovensko dekliško šolo te vrste. Da nimamo niene take šole, po kakršni hrepenimo že več nego trideset let, tega nismo mi krivi, tega na Goriškem in Kranjskem niti zakonodajalca (deželna zbornica) nista zakrivila. V prvi in drugi deželi sta deželna zbornica pred 30 in več leti sklenila po vladni inicijativi v tej stvari dobre šolske zakone, ki so seveda tudi bili sankcionirani in so torej veljavni. Za Goriško zahteva zakon, da se »po možnosti« osnuje za vsak šolski okraj meščanska šola. Zakaj torej ne osnujejo niti ene za slovenski del te pokrajine?! Ali ni možno?

Pred 30 ali pred 20 leti morda res ni bilo še umestno, da bi se bile postavile na Goriškem tri meščanske šole, na primer v Gorici za okraj goriške okolice, v Tolminu in Sežani. Tedaj so morali veliko trositi za splošne ljudske šole. Tedaj niso bile še dovolj organizovane in preskrbljene z vsem. Tedaj tudi javnost in razni faktorji v državi niso še zahtevali toliko znanja, ki se pridobiva zlasti v meščanski šoli. Ali dandanes ne more človek samo z izobraženostjo, pridobljeno v ljudski šoli, priti do boljšega kruha. Srednje šole pripravljajo za višji stan, ljudske za nižji, meščanske pa za srednji stan. Nam Slovencem pa manjka posebno srednjega stanu! In manjka ga posebno zaradi tega, ker nimamo učilnic, v katerih bi se praktično izobrazili v tem oziru. — Naše oblasti na Goriškem, okrajni šolski sveti, so tako nemarni in nedelavni, da v 30 letih niso osnovali niti ene meščanske šole za Slovence. Ako si često ena sama občina more postaviti šolsko poslopje za 50—100.000 K, zakaj ne bi mogel ves okraj postaviti takega poslopja?

Še večjo nedelavnost moramo očitati kranjskim šolskim oblastim. Ondi je zakon o tej točki star 32 let. Ta zahteva, da mora vsak šolski okraj ustanoviti najmanj eno meščansko šolo. Faktično pa ima od 12 šolskih okrajev le krški okraj — nemško deško šolo te vrste. Kakor so Slovenci edini narod v Avstriji, ki nima slovenske meščanske šole, tako je Ljubljana edino glavno mesto v

Avstriji, ki je brez javne meščanske šole. — Govoré, da bo jeseni v Postojni otvorjena meščanska šola in da ljubljansko mesto tudi zahteva tako šolo. Toda dozdanismo še čitali, da bi za Postojno iskali meščanskih učiteljev, ali da bi bil deželni šolski svet pritrđil ljubljanskemu mestnemu svetu. Le to čitamo, da za nemško meščansko šolo v Krškem iščejo učiteljev, od katerih se pa niti ne zahteva znanja slovenščine! In to vzlic dejstvu, da so ondi vsi otroci Slovenci.*) Nē moremo pač umeti, zakaj se šolske oblasti na Kranjskem ne ganejo, da bi kranjski Slovenci dobili, kar jim gre po zakonu? Zakon, ki bi se pač moral izvršiti, vendar odločno zahteva to. Dotične naredbe in ukazi, ki sta jih izdala ministrstvo in deželni šolski svet sam, so ugodni in natančni. Ljudstvo samo želi takih šol. Dejanske potrebe hočejo imeti zdaj višjo naobrazbo. Glede pokritja stroškov ni treba biti več v skrbeh, zakaj gospodarske razmere n. pr. na Gorenjskem in Dolenjskem so se izboljšale.

Ako so razmere glede meščanskih šol na Goriškem in Kranjskem z ozirom na zakonite določbe grda ironija, so na Štajerskem ti odnošaji pravo zasmehovanje Slovencev. Spodnještajerski Slovenci, za katere so osnovali že največ takih ljudskih šol, v katerih je v višjih razredih veliko preveč nemščine, imajo namreč le nemške meščanske šole v Celju, Ptuju, Mariboru, Radgoni. V Ljutomeru bi bila pa na pravem mestu slovenska meščanska šola. Ondi imajo že 50 let en sam razred privatne nemško-slovenske realke. Toda višji faktorji se nočejo usmiliti tega pritlikavca. Seveda: če bi ga povzdignili, bi koristili le Slovincem. Slovenske občine: Žalec, Trbovlje, Sevnica so prosile v deželnem zboru, ki po zakonu ustanovlja meščanske šole, od slučaja do slučaja, da bi jim dali takih učilnic. Toda nemška gospoda v Gradcu le zafrkava Slovence. Očita jim: »Nimate sposobnih učiteljev!« Prva laž. Pravi jim: »Nimate slovenskih knjig!« Druga laž. Predbaciva: »Slovenski otrok se že v štajerski ljudski šoli toliko urí v nemščini, da lahko prestopa v nemško meščansko šolo.« Grdo pačenje resnice. Zasmehujejo kranjske Slovence, češ: »Še kranjski Slovenci so zadovoljni z nemško meščansko (krško) šolo, pa bi mi štajerski Nemci svojim slovenskim rojakom, ki tako potrebujejo nemščine, dajali slovenskih meščanskih šol? — Kaj še!« — Tako torej! Zakaj pa niso dostavili še tega: Kdor trpi škodo, temu se ljudje še rogajo!

Dopisi.

Istra.

Toni-jada. Toni prorok zašao na zemlju, da plače sudbinu rodjenog si grada, velezaslužnog u svakom pogledu. Plače, viče i moli raširenim rukama svemogućega Boga, da usliši njegovu molbu najme, da otpravi na promjenu zraka osobe, koje nisu dostojne njegovog rodjenog grada, u kome ugledalo svjetlost ljudi svjetske slave — čeličnih Hrvata.

Velemudro tuži se: »Sve naše molbe, tužaljke i putužbe na razne crkvene (?) i svjetske oblasti proti poznatim osobam, koje su krive našem nazadku i našoj neslozi, ostale su na žalost neuvažene i neuslišane.« Čudno, da proroku Toniju nije išlo sve na ruku, kao i nezalnice velevažnog grada sa kratkovidnim . . .

*) To je sedaj drugače. Glej tozadevni razpis v današnji številki! Uredn.

»Spomenute oblasti misle valjda, da se mi iz objesti tužimo, ali će se uvjeriti prije ili kasnije — samo da ne bude prekasno — da smo imali sto razloga tužiti se i da bi izkazale veliku uslugu narodu, kad bi bile naše pritužbe na vrieme poslušale i uvažile.« Dobro je, pope Toni! Zar da se za jednog eksaltiranog popa sele tolike osobe ni krive ni dužne na promjenu zraka? Promjene zraka stoje, pa se svakom ne da izložiti se takvom luksusu. Toni neka radje pronadje pravičnih uzroka, na kojima će temeljiti svoje pritužbe i koje će podpisati mameluci nipošto on, pak će sve odpustovat ali ne na promjenu, već na uvieke.

»Mi ne spominjemo osoba, jer su te poznate svakomu, koji se za naše odnošaje ikoliko brine.« Tko se nebi brinuo za odnošaje tako znamenitog grada, koji je bio pun slave, dok bilo vina i ljudi, koji su ga nastojali poslužiti u svakom pogledu. Sada toga nejma, pa zato treba udariti pritužbama na osobe, kojih dopisnik »N. Sloge« neće niti spominjati, jer su svakomu poznate; poznaju ih i vrabci u stogu, a kamo ne bi pop Toni.

»Te osobe poznate su našim poglavarom i prvakom u Pazinu.« Kako nebi bile poznate i poglavarom i prvakom, ta pope zna, da se je tužilo na vse strane, makar i krivo, zato ništa; tužba je tužba. Oblasti i stranke ne smiju stvar ispitati, već odmah naložiti osobam, da se sele, jer to želi pop. Počekaj malo, pope: dvoje glasovitog trifoliuma svojevoljno već otišlo, a treći moljaka na odlazak, jer neće, da ima više posla s onakvim čovjekom à la pope Toni.

»Talijanska stranka nemiruje; ona ruje potajno po čitavoj občini, napose pak ovdje, gdje je našla ugodno tlo i gdje njoj idu znalice i nezalnice na ruku i takove, koje bi ju morale svimi silami pobijati.« Ovakav sud može izreći samo pop, a na svjetlo iznesti »Naša Sloga« iz Pulja, jer je napereno najviše proti učitelju, Talijanska stranka nije nikada mirovala, kao što ne miruje niti danas. Svakomu stvoru prirodjen je nagon napretka, pa da onda stoje ljudi oko talijanske stranke prekrštenih ruku? Popu to ne ide u glavu, pa misli, da je stranka našla ugodno tlo u osobama, kojih on ne spominje. To je popovska podlost! Čovjek je odmah najzagriženiji Talijan, ako neće občiti s onakvim čovjekom, kakav je pope Toni. Pope, vi se varate! Znalice s onakvim čovjekom ne mogu slagati, a barem da bi znao nezalnice vući za nos, pa bi išlo sve, kao po »batudi«.

»Molimo naše prvake, da uvažave već jednom naš opravdani vapaj, jer bi se mogli pokajati — kad bude prekasno.« Čemu moliti, kad se je tužilo i zahtjevalo, da se odstrani trifolium znamenitog, narodnog i što ja znam kakvima epitetima dostojnog grada.

Takve viesti tura u sviet ona, istarskomu učiteljstvu poznata novina iz Pulja, a učiteljstvo ju još potpomaže. Svaki istarski učitelj, koji je predbrojni onakvom glasilu, dok u onakvom smjeru piše, jest čovjek bez zato bilo bi pametno, da se sve učiteljstvo otrese onakvog glasila, a gavrani nek grakću što im drago.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kranjski okraj je imelo dne 11. t. m. v Šmartnu pri Kranju svoj redni občni zbor. Udeležilo se ga je 26 članov. Razen običajnih točk (pozdrav, poročilo tajnikovo in blagajnikovo, razne volitve) je bil na

dnevnem redu razgovor glede spomenika pokojnemu nadzorniku A. Žumru. Sklenilo se je, da se odkrije spomenik na kranjskem pokopališču dne 15. julija t. l. popoldne. (Več bomo poročali o tem pravočasno pozneje). Potem se je ponovil sklep, da se store potrebni koraki za odpravo tednika v sedanji obliki. Volili so se delegatje k »Zavezinemu« zborovanju. Stari odbor je bil z vzklikom zopet izvoljen, ki se je takoj konstituiral v stari sestavi. Končno smo še razpravljali o volitvi enega odposlanca v dež. učiteljsko skupščino.

Štajersko.

Učit. društvo za celjski in laški okraj zboruje dne 1. junija v okoliški deški šoli v Celju ob 11. uri dopoldne po nastopnem vzporedu: 1. Zadnji zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve (volitev strokovnjaka!). 4. Nasveti. 5. Iz šolske prakse. — K prav obilni udeležbi vabi vljudno za odbor:

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Savinsko učit. društvo in veselica v prid „Učit. konviktu“. Dne 14. maja t. l. smo zborovali v prav lepem številu na Vranskem; pogrešali smo le tiste društvenike, ki jim je izostajanje postala že navada. Zborovanja so se udeležili mnogi častiti gostje. Izmed važnih točk dnevnega reda opomnim le sledečih: Društvo soglaša z vsemi točkami, ki jih je sestavilo učit. društ. v Ljubnem za deželno učit. skupščino; treba nam je edinosti, zakaj edina ona nam bo pripomogla k mogočim uspehom. K imenovani skupščini odpošlje društvo gosp. Zotterja, nadučitelja na Gomiljskem. Delegatom »Zavezinemu« zborovanju v Pulju sta se oglasila prostovoljno g. Pečovnik in g. Jakše, za namestnico smo enoglasno izvolili gdč. Megličevo, učiteljico v Braslovčah. Blagajnik, tovariš g. Kramar, je oddal letni račun, ki kaže prav lep prebitek. Račun sta pregledala g. Zotter in g. Pečovnik ter ga našla popolno pravilnega. Društvo je sklenilo vsako bodoče pismo, račune, sploh vsa društvena pisma kolkovati z narodnim kolkom in je dovolilo v to 4 K iz društvene blagajnice. Nato smo volili z listki nov odbor: predsednik g. Anton Farčnik, nadučitelj na Polzeli; namestnik g. Meglič, nadučitelj na Vranskem; tajnik gosp. Karničnik, učitelj na Polzeli; blagajnik g. Pečar, učitelj v Št. Pavlu.

Po zborovanju smo se podali h g. Brinvcu, kjer je priredilo »Sav. učit. društvo« veselico v korist »Učit. konv.«. (Vzpored v »Uč. T.« št. 19., str. 152.) V naše največe veselje smo dobili v okrašenih dvorani elito trga vranskega, kakor tudi mnogo čestitega občinstva iz okolice. Vse točke imenovanega vzporeda so se vršile nad vse častno. Po veselici je ostala slavna družba še pozno v noč; menjavali so se jedrnatih govori s krasnim petjem. Vsem čestitim prijateljem naprednega učiteljstva gre prva zahvala, ker so s svojo udeležbo dokazali, kako ljubijo naš stan. Cigar je šola, tega je narod.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 7. maja t. l. v Novi Štifti. Zbralo se je lepo število članov in gostov. Na novo sta k društvu pristopili gospici Schwarz Ivanka in Schwarz Julči. Po običajnem pozdravnem nagovoru se je prečital zapisnik zadnjega zborovanja, ki se je odobril, in pa zapisnik zadnje odborove seje. Razpravljalo se je nato o naših društvenih zadevah in o nekaterih rečeh, zadevajočih tuokrajno učiteljstvo. Ker je to bolj lokalnega pomena, nočemo obširneje o tem razpravljati, pač pa priobčimo sledečo izjavo. V članku »Popravek« — glej »Uč. T.« št. 7.1 — napadeni trije tovariši: društveni predsednik in zastopnik učiteljstva v okrajnem šol. svetu gosp. Ivan Kelc, član okr. šol. sveta (voljen po okr. zastopu) gosp. Franc Kocbek in g. Ign. Šijanec, društveni tajnik, so ostavili zborovalno sobo in v nenavzočnosti teh se je soglasno sestavila in sprejela na predlog g. Burdiana:

Izjava.

Z ozirom na priobčeni »popravek« po g. R. K. v cenjenem listu »Učit. Tovariš« št. 7. z dne 17. svečna 1905 izjavlja podpisano učiteljsko društvo gornjegrajskega okraja soglasno sledeče:

Podpisano učiteljsko društvo gornjegrajskega okraja obsoja vse napade v omenjenem »Popravku« bodisi na našega dičnega zastopnika učiteljstva v okrajnem šolskem svetu, kakor tudi na druge napadence. Obenem obsojamo tudi stališče slavnega uredništva, ki je moglo dati prostora v cenjenemu listu takemu »Popravku« po g. R. K., ne da bi se poprej informiralo o tozadevnih društvenih razmerah. Z omenjenim neumestnim »Popravkom« je hotel g. R. K. dati moralno klofuto omenjenim osebam v »Popravku«. Ali s takimi bedaščočami se čuti prizadeto vse učiteljstvo tega okraja, seveda razen gospoda R. K.

Nadalje izjavlja soglasno podpisano učiteljsko društvo, da je to končna polemika z g. R. K., ki se bo odsedaj naprej popolnoma prezirala! Ako bi se pa poljubilo slavnemu uredništvu v bodoče še odpreti svoje predale za nadaljni razpor, bode podpisano društvo izvajalo svoje konsekvence.

Učiteljsko društvo gornjegrajskega okraja pri Novi Štifti, dne 7. maja 1905.

Soglasno se sklene to izjavo priobčiti v našem listu »Uč. Tovarišu«.

Razni navzočniki so hoteli še bolj ostro izraženo izjavo, a zedinili so se končno vsi za to. Ko se je debata o tem predmetu končala, so se prej omenjeni tovariši zopet poklicali v zborovalno sobo.

O Novi Štifti je podal g. nadučitelj temeljito sestavljeno krajepisno črtico. Vsi navzočniki so z zanimanjem poslušali interesantno predavanje.

O društvu za zgradbo »Učiteljskega kovikta« kakor tudi o spodnještajerski »Zvezi«, oziroma o občnih zborih teh inštitucij je poročal g. Šijanec. Povedal je marsikaj, česar ni bilo v časniških poročilih.

Nato smo se še porazgovorili o marsikateri stanovski težnji ter sklenili, da se vrši prihodnje zborovanje začetkom junija v Šmartnem, in bo tisti dan tudi skupna pevska vaja za koncert v prid »Uč. konviktu«. V pripravljalni odsek za koncert se izberejo gospodje: Praprotnik, Burdian, Pušenjak, Klemenčič, Tušak in Šijanec.

Želeti je, da se pri prihodnjem zborovanju zberemo polnoštevilno vsi, »ki smo ene misli in ena duha«.

Dostavek uredništva: Tiste besede v izjavi, ki se tičejo nas, smo natisnili z debelimi črkami, da jih nihče ne izgreši in da se tudi sami še večkrat ozremo nanje s hvaležnostjo. Prihodnjo skupščino v Pulju naprosimo, naj nam nastavi in plača tajnika, da nam vbodoče pomaga pri iskanju informacij. Sami ne zmoremo vsega. Radovedni smo tudi, kdo bo prvi izvajal konsekvence. Zato naj sprejmo gospodje našo srčno zahvalo!

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je imelo svoje redno zborovanje dne 14. maja v Celju v deški okoliški šoli. Predsednik g. A. Gradišnik pozdravi v precejšnjem številu navzoče člane, zlasti pa goste H. Šumerja iz Šmarij, gdč. Žizek, gdč. Valenčak in gdč. P. Flis ter na novo pristopli članici gdč. V. Kosi iz Teharj in gdč. Vošnjak iz Ponicve; svojo odsotnost pa je pismeno opravičil tov. g. Kvac.

Po prečitanju in odobrenju zadnjega zapisnika se je razgovarjalo o društvenih zadevah. Delegatom za glavno skupščino »Zaveze« so bili izvoljeni tovariši gg. Krajnc, Černež in Voglar, eventualni namestniki pa se bodo javili na dan zborovanja. — Na naše društvo je došla od tovariša g. Cvetka pola, v kateri vabi na subskripcijo Frauensfeldovih del; pregledovali smo tudi kažipot za moderni risarski pouk od ravnatelja A. Brunnelechnerja.

Nato se je vršila poizkušna volitev dveh delegatov, ki bosta zastopala učiteljstvo celjskega okraja v dež. učit. skupščini; izvoljena sta bila tovariša gg. Černež in Gradišnik. Tovariši, ki so bili takrat odsotni, naj torej na dan volitve pri okrajni učit. skupščini zanesljivo glasujejo za imenovana tovariša. Zedinili smo se tudi, da bomo volili svojega vrlega tovariša g. A. Gradišnika zopet za zastopnika učiteljstva v okrajni šol. svet celjski. Pri prihodnjem zborovanju nam bo

naš zastopnik poročal o svojem dozdanjem delovanju v omenjeni korporaciji.

G. predsednik nas je navduševal, naj vsak tovariš neumno deluje za učiteljski konvikt, vsako društvo pa postani pokrovitelj, kar pač ni pretežavno, ker se vsota 200 K lahko plača v obrokih v teku dveh let. Tudi naše društvo je sklenilo pristopiti kot pokrovitelj »Društva za zgradbo učit. konvikta«. Da bomo svoto 200 K hitreje nabrali, smo se med drugim domenili, da plača vsak član učit. društva, ki ne pride k zborovanju, 20 h za učit. konvikt. — Predpripravljač za prireditev koncerta v korist v učit. konviktu, tovariš g. Voglar, je po nasvetu raznih tovarišev, do katerih se je obrnil v tej zadevi, predlagal, naj se izvoli odsek za prireditev omenjenega koncerta. V ta odsek so bili voljeni sledeči tovariši, oziroma tovarišice: gg. Culek, Kvac, Voglar in Vrečar, potem ga. I. Wudler, gdč. Kordiš in gdč. Moos.

Upokojenje ravnatelja Lapajneteta je uprizorilo mnogo hrupa po časopisih. G. Lapajne se je mnogo trudil za povzdigo šolstva, njegovo ime stoji častno zapisano v šolski literaturi, sploh je bil vrl učitelj, dobro znan po vsem slovenskem ozemlju. Ni torej zaslužil, kar je doživel. A da si upa nadzornik, ki je celo profesor, v tako skrajno žaljivem, za izobraženega človeka nedostojnem tonu govoriti proti vrlemu, za šolstvo nad vse zaslužnemu možu, je neodpustljivo. Pri zborovanju navzoče učiteljsko se zgraža nad takim netaktnim, sirovim vedenjem nadzornikovim.* Ta izjava se obenem tudi sporoči ravnatelju g. Lapajnetu.

Ker je še mnogo važnih reči rešiti pred okr. učiteljsko skupščino, se je določilo prihodnje zborovanje na 1. dan meseca junija.

Po zborovanju so šli nekateri tovariši, zlasti oni iz Savinske doline v Žalec, kjer je bil isti dan popoldne velik ljudski shod, drugi pa so se zbrali v prijetni »Skalni kleti«, kjer jim je ob petju narodnih pesmi in ob krepkih napitnicah kmalu potekel popoldan.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“. Leto XXVI. Štev. 5. — Avguštin Požegar nadaljuje svojo znamenito razpravo »Vplivi dušnih pretresov pri domači in javni odgoji.« — V. Pulko priobčuje učno sliko za višjo stopnjo »Rž«, ki jo je sestavil po Schmeilu. — Fr. Kocbek in M. J. Nerat objavljata nadaljevanje skupnega poročila »S I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norimberku leta 1904.« To nadaljevanje je še posebno zanimivo, ker govori o šolski higijeni. — V »Pedagoških utrinkih« govori tovariš Ivan Šega o šolah za povzdigo posameznih gospodarskih strok, v naslednjem odstavku pa piše o zborovanju pruske socialne demokracije. — »Književno poročilo« prinaša dr. Fr. Ilešiča oceno o IV. zvezku »Pedagoškega Letopisa« Slovenske Šolske Maticice. — Tudi ta »Popotnikov« sešitek zaključuje bogato založen »Razgled« (»Pedagoški paberki« in »Kronika«). Nekaj tu objavljenih vesti je že priobčil naš list. — »Popotnika« tudi to pot priporočamo kar najtopleje!

Poezije Josipa Freunfelda-Radinskega izda tovariš Fran Cvetko, učitelj pri Sv. Andražu v Slov. Goricah (pri Ptujju). Pesmi izidejo v lični zunanji opremi že začetkom julija t. l. Knjiga bo obsegala okolo 150 strani in stala samo 1 K 50 h. — Opozorjamo svoje čitatelje že sedaj na Freunfeldove lepe poezije, ki sprejema nanje naročila in naročnino izdajatelj g. Cvetko.

Jungejev „Dorfteich“. Letos mine 20 let, odkar je objavil Friderik Junge svoj spis »Dorfteich«. Učiteljsko društvo v Ridu, kjer je Junge služboval kot učitelj, mu je poklonilo umetniško izdelano adresno in ga imenovalo za svojega častnega člana.

* To so možke in umestne besede!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. »Kmetška posojilnica ljubljanske okolice« na račun pokroviteljine 100 K; »Posojilnica v Radovljici« 40 K; g. dr. Fr. Jurtela, odvetnik v Ptujju, 10 K; g. Janez Klemenčič, c. kr. poštni blagajnik v Rudolfovem, 3 K; g. Vinko Hudovernik, gostilničar v Radovljici, 5 K; g. F. Roš, posestnik v Hrastniku, 5 K; g. Anton Cvenkel iz Št. Petra v Savinjski dolini, 5 K; Posojilnica za Stari trg, Lož in sosedstvo v Starem trgu 40 K.

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina za 1905.) G. F. J. Tence, nadučitelj, gdč. Ida Posega, učiteljica in gdč. Valerija Košir, učiteljica pri Sv. Križu pri Trstu; g. Leopold Furlan, nadučitelj, gdč. Ida Vergna, učiteljica in gdč. Karla Gostiša, učiteljica v Št. Andrežu pri Gorici; g. Ivan Dremelj, učitelj na Polici; gosp. Janko Rudolf, nadučitelj v Št. Vidu pri Vipavi; gosp. Radoslav Knaflič, nadučitelj in gdč. Ivanka Schwarz, učiteljica na Gorici.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt. Iz Št. Viške gore v tolimskem okraju kolekta št. 1 (16 K 20 h). Ta kolekta se je odposlala šolskemu vodstvu na Bukovem.

Seja deželnega šolskega sveta za Kranjsko se je vršila 11. maja 1905. Imenovanje suplenta Vincencija Levičnika pravim učiteljem na komunalni spodnji realki v Idriji se je potrdilo. — Nadučiteljem so bili imenovani učitelji: Mihael Poklukar na ljudski šoli v Št. Jakobu ob Savi, Ivan Perko v Zagradcu na ljudski šoli v Suhorju. — Premeščeni so bili: Franc Mlakar iz Ribnice v Smartno pri Litiji, Matilda Gorjanec iz Koprivnika v Srednjo vas pri Kočevju. Stalno so upokojeni: Nadučitelj Matija Rant v Dobravi, učitelj Gustav Grossmann v Matenji in učiteljica Ana Praprotnik na Primskovem.

Učiteljske vesti z Goriškega. Stalno so nameščeni: nadučitelj v Ozeljanu Josip Urbančič za nadučitelja v Biljah, za učitelja-voditelja v Gabrijah pri Ajdovščini Josip Bric, za učitelja-voditelja v Vrtovinu Frančišek Zorn; za Lokve Jadviga Strel in za Plave Anton Musič. Stalno so tudi nameščeni: Josip Drovenik v Renčah, Makso Kuntih v Solkanu, Angela Šusteršič v Rihenbergu, Rožica Bizjak v Dornbergu, Franja Krajnik v Kanalu, Zofija Vilhar v Mirnu, Katarina Bostjančič na Dolu, Ernesta Blažica v Grgarju, Ljudmila Eržen v Ozeljanu, Marija Kovačič v Ročinju. Iz II. plačilne vrste sta se premaknila v I. Frančišek Vilhar in Ivan Zorn, iz III. plačilne vrste v II. pa Anton Krmac, Rudolf Vižintin in Josip Bitežnik.

Pred c. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Gorici so prebili izpit usposobljenosti za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom gospod Anton Nerat iz Šoštanja, Štr.; s slovenskim učnim jezikom gospodične: Marija Blažič iz Kala, Stefanija Marinšek iz Opčin (nemščina kot predmet), Amalija Martelanc iz Proseka (nemščina in italijanščina kot predmet); Ema Tirlik iz Št. Jerneja na Kr. (nemščina kot predmet) Z nemškim učnim jezikom gspdč. Renata Kinsele iz Škofje Loke in Marija Rattenbeck iz Trst.

Okrajna učiteljska skupščina za novomeški okraj bo letos dne 1. julija ob 9. uri dopoldne v dekleški šoli v Novem mestu.

Okrajna učiteljska skupščina za krški okraj bo letos dne 8. julija v Radečah.

Poročil se je učitelj-voditelj v Rodiku, gospod Anton Gregoretič, z gospico Marico Ropotčevo iz Rodika. Čestitamo!

Lep zgled. C. kr. okrajni šol. svet v Krškem je sklenil v svoji seji dne 15. t. m., da bo odslej dopisoval vsem šolskim in drugim oblastim izključno le v slovenskem jeziku. S tem umestnim sklepom je dala imenovana korporacija vsem drugim okrajnim šolskim svetom lep zgled, ki ga naj pa tudi posnemajo!

Ljubljansko učiteljišče. Čudni glasovi se širijo po deželi o ljubljanskem učiteljišču. Katehet Kržič, ki nikakor ne more pozabiti, da je imel svoje dni prvo besedo v nunskem samostanu, ima baje tudi tukaj odvažen glas. Nemara bi rad napravil iz tega važnega učnega zavoda nekako podružnico nunske privatne preparandije. Sedaj je dognal, da je dalo napraviti ravnateljstvo na hodnikih moškega in ženskega oddelka velike motne šipe, da ne morejo grešne oči kandidatov in kandidatinj gledati s tega kraja na oni kraj in z onega kraja semkaj. Dolgo vrsto let so trpeli brezvestni ravnatelji, da tuintam pogledalo kako mlado oko preko širokega dvorišča. To je bil seveda tudi vzrok, da so prihajali iz ljubljanskega učiteljišča sami duševni slabiči, a Kržičeve motne šipe bodo sedaj razbistrile duhove in očistila srca, da pride tudi kranjskemu ljudskemu šolstvu slavna in velika doba. Čemu vsi dosedanj napor! Motne šipe, to so resnice šolstva! Ali bi ne bilo mogoče, postaviti po sredi dvorišča visok, neprestopen zid, da bi še misli ne mogle preko njega? In ali bi prečastiti gospod katehet ne mogel izposlovati — saj je član deželne šolskega sveta! — da bi postavili v disciplinarni red določilo, da bi nosili vsak kandidat in vsaka kandidatinja povsod in vedno na očeh zaslonke, da bi ne greševali s pogledi in tako ne kopali grobu nesrečnemu kranjskemu šolstvu? Morda glede tega lahko kaj koristnega ukrene tudi prihodnja deželna učiteljska skupščina. Stvar je jako važna in dalekosežnega pomena. To tudi zato, ker so motne šipe na hodnikih ljubljanskega učiteljišča za izobrazbo učiteljskega naraščaja gotovo večje važnosti, nego knjižnica na istem učiteljišču, ki je stara, silno stara in tako pomankljiva, da nima morda nikjer enake. Zato je gotovo jako koristno in hvalevredno, da izdaja ravnateljstvo denar za Kržičevo mračnjaštvo. Knjižnico naj še nadalje razjedajo molji!

XLI. redni občni zbor „Slovenske Matice“ se vrši v sredo, dne 7. rožnika 1905, ob šestih popoldne v veliki dvorani »Mestnega Doma«. Vrsta razpravam: 1. Predsednikov oговор. 2. Letno poročilo tajnikovo za dobo od 1. rožnika lani do 31. velikega travna. 3. Poročilo blagajnikovo o računskem sklepu za l. 1904. (Računski sklepi in ostali računi so gg. društvenikom v pisarni na ogled in jim bodo pri občnem zboru samem tiskani na razpolaganje.) 4. Volitev treh računskih presojevalcev (§ 9. lit. a) dr. pravil.) 5. Poročilo blagajnikovo o proračunu za l. 1905. 6. Dopolnilna volitev društvenega odbora. Po § 12. društvenih pravil iztopijo letos iz odbora gg.: Finžgar Frančišek, Grasseli Peter, dr. Lesar Jožef, dr. Murko Matija, Pajk Milan, dr. Stare Jožef, Svetec Luka, Tavčar Alojzij, † Vavrů Ivan in Zupančič Anton. Razen njih bo občnemu zboru danes izvoliti mesto izstopivšega dr. Karela Glaserja še enega odbornika za dobo treh let. V odboru pa še ostanejo gospodje: Bartel Anton, dr. Detela Frančišek, Dimnik Jakob, dr. Gregorčič Anton, Hubad Frančišek, dr. Ilesič Frančišek, dr. Janežič Ivan, Koblar Ant., Kostanjevec Jožef, Levec Frančišek, Majciger Ivan, Novak Frančišek, dr. Opeka Mihael, Orožen Frančišek, Perušek Rajko, Pintar Luka, Pletersnik Maks, dr. Požar Lovro, Senekovič Andrej, dr. Sket Jakob, Šušnik Ivan, Šubic Ivan, Šuklje Frančišek, dr. Tavčar Ivan, dr. Ušeničnik Aleš, Vilhar Ivan, Wiesenthaler Frančišek, dr. Zbašnik Frančišek in Zupančič Vilibald. Vsaj 20 odbornikov mora praviloma bivati v Ljubljani, izstopivši smejo biti zoget voljeni. Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se všteta tudi zakonito podpisani volilni listki nenavzočih društvenikov. 7. Posamezni nasveti in predlogi. (Kdor želi v smislu § 4. lit. a) društvenih pravil staviti kak nasvet, ga mora po § 2. lit. a) opravičnega reda predložiti odboru in storiti to vsa do 31. vel. travna t. l., če hoče, da pride v občnem zboru na razgovor.)

Poučni izlet učiteljišnikov iz Kopra. Četrtoletniki iz Kopra so napravili pod vodstvom prof. Spintreta poučni izlet na Kranjsko, in sicer so prepotovali vinorodno krško okolico. O važnosti takih in enakih izletov ni treba govoriti. Žal samo, da se učiteljišča, ki vzgajajo slovensko učiteljstvo na Kranjskem, Štajerskem in Goriškem, ne potrudijo, da bi tudi svojim gojencem, oziroma gojenkam prirejala vsako leto take poučne izlete. Teorija o nazornem pouku je lepa, a še lepša

je praksa! To je vse kaj drugega kakor Kržičeve — motne šipe! —

Učitejstvo kranjskega okraja je imelo dne 11. tega meseca v Šmartnu pri Kranju hospitacijo. Nastopil je gosp. učitelj Fr. Rojina ter z učenci III. razreda pokazal svojo metodo pri pouku petja (Gozdič je že zelen). Zbralo se je 36 učiteljev in učiteljic iz domačega okraja in trije gostje, med temi en neučitelj. Zbrani smo pazno poslušali nastop, ki je bil za vse dokaj zanimiv. Po odhodu otrok je otvoril navzoči g. okr. šol. nadzornik F. Kalinger debato o nastopu, izpregovorivši sam nekoliko opazk. A razvila se ni nikaka debata, to pa največ zaradi tega, ker se ni hotel nihče podati v nevarnost, da bi bil pozneje zopet raztrgan v »Slovenca« ali »Laibacherica«*), kakor se je to primerilo nekemu kritiku povodom hospitacije v Kranju. — Nauke, ki nas zanje že zopet prosi nekdo v »Slovenca«, si prihranimo za sedaj. A z vsa resnostjo svarimo nekatere osebe, naj ne silijo toliko v ospredje in naj se ne drgnejo toliko ob nas; ker bo res nam samim žal, ako nas prisilijo do brezobzirnega nastopa. Zakaj bi ne mirovali? Ali se jim res godi že tako predobro, da hočejo imeti na vsak način prepir in sovražstvo? Časih smo zaničevali onega, ki se je skrival za žensko krilo, a le pomilovati moremo pa ono, ki se skriva za hlače kakkega »Slovenčevega« dopisnika. Za marsikoga je že bilo v krilu varno zavetje — a hlače varujejo slabo, ker se preveč vidi ona, ki se zadaj skriva. Torej — bodite pametne!

IV. shod slovanskih časnikarjev v Opatiji se je vršil dne 14., 15. in 16. t. m. Navzočih je bilo okrog 120 časnikarjev. Shod je razpravljal največ o organizaciji časnikarstva.

Opozorjamo na v predzadnji številki »Uč. T.« objavljeni razpis učiteljske službe na deški šoli v Kamniku do dne 5. junija t. l. Ako bi ne bilo stalnih kompetentov, bi se službo oddalo tudi začasno. Vsak učitelj te šole ima v zimskem času opraviti tudi na obrtnonadaljevalni šoli, kjer si letno zasluži približno 300 K, spretni risarji tudi več.

Ljudsko štetje na Ruskem. Ruska vlada je naznanila ravnakor izid ljudskega štetja, ki se je izvršilo l. 1897. Našteli so 125,640.021 oseb. Na Ruskem je jako veliko narodnosti, največ je seveda Rusov, ki se zopet dele v Veliko-Ruse, Malo-Ruse in Belo-Ruse, skupaj 89,933.567. A poleg Rusov je še 38 drugih narodnosti, in sicer: Poljaki (7,931.307), judje (5,063.156), Kirgizi in Kajzlaki (4,084.139), Tatarji (3,737.627), Nemci (1,790.489), Baškiri, Litvini, Gruzijci in Mingrelci, Litavci, Armenci, Vlahi in Rumuni, Mordvinci, Esti, Sarti, Čuvaši, Cecenci, Čerkesi, Usbeki, Kalmuki, Smadi, Tati, Votjaki, Čermisi, Finci in Korejci, Turkmanci, Kurdi, Sirjani in Germjaki, Jakuti, Turki, Grki, Bolgari, Kabgrdini in Abhazi, Kamiki in Nogajci, Tunguzi, Čehi in druge narodnosti. Tudi veroizpovedanja so različna. Pravoslavnih je 87,123.604, mohamedancev 13,906.972, katoličanov 11,506.809, poleg drugih veroizpovedanj.

Nepotrebni zemljevid. Francozi slovijo po splošnem nepoznanju zemljevida. V neki vasi francoskega okraja Aube je prosil nedavno učitelj župana za nakup zemljevida Evrope v šolske namene. Župan je prošnjo predložil v prvi občinski seji. Dolgo so o tem debatovali, končno pa je izjavil neki občinski svetovalec: Gospoda! Ne morem uvideti potrebe takega zemljevida. Kdo ve, ali bo sploh kateri naših otrok kdaj stopil na tla Evrope. — Ta pomislek se je zdel vsem upravičen, in šola ni dobila zemljevida.

Časopisje na Angleškem. V angleški državi izhaja dandanes 2461 časopisov in listov; Anglija sama ima 1881 časnikov, 436 v Londonu in 1445 v provincijah; Wales ima 111 časopisov, Škotsko 261, Irsko 191 in otoki 17. Od teh je dnevnikov 184 na Angleškem, 7 v Walesu, 18 na Škotskem, 11 na Irskem in 4 na otokih. Leta 1846. je bilo v celi angleški državi le 551 časopisov in listov, od katerih jih je 14 izhajalo vsak dan.

Višje dekliške šole na Pruskem. Kakor poroča uradna statistika, je na Pruskem 656 zasebnih in 213 javnih višjih dekliških šol. Država je l. 1903. izdala za 652 višjih dekliških šol 12,500.000 mark.

*) Tej je posebno k srcu prirastel — „Slovenski Učitelj.“
Uredn.

Narodna šola lužičnih Srbov. Na Saksonskem poučujejo v ljudskih šolah po srbskih okrajih verouk v srbskem jeziku samo tam, kjer imajo tudi bogoslužje v srbskem jeziku, pri tem pa si morajo kateheti prizadevati, da razumejo učenci tudi nemški. Čitanje in pisanje učé takoj od začetka v srbskem in nemškem jeziku. Za srbski jezik saksonska vlada ničesar ne stori. V srednjih šolah ni nobenega stalnega učitelja za srbski jezik, vendar je v samem Budišinu nad sto srbskih dijakov. Na Pruskem se godi Srbom še hujše. Po srbskih vaseh imajo tam za učitelje same Nemce, ki s srbskimi učenci sirovo postopajo. Za vsako srbsko besedo tepejo učence v šoli, a vsaka pritožba je zaman. Nadzorniki priganjajo učiteljstvo k germanizaciji, in učitelji, ako so tudi Srbi, se boje posledic ter govore večinoma le nemško. Tudi starši priganjajo otroke, naj se uče nemški, da se jim v šoli ne posmejujejo ter jih ne kaznuje. Na Saksonskem imajo katoliški Srbi šolske knjige za verouk samo srbske, evangeljski Srbi srbsko-nemške, in sicer na eni strani srbski tekst, na drugi pa nemški. Zakon dovoljuje več, toda Srbi sami ne zahtevajo, da bi se izpolnjeval. Tako poroča »Školski odjek.«

Razgled po šolskem svetu.

— **Meščanska šola v Postojni.** Dne 15. t. m. je bilo v Postojni zborovanje glede ustanovitve deške meščanske šole. Postojnski okraj je dovolil za ustanovitev 30.000 kron. Meščansko šolo bodo prizidali sedanji ljudski šoli, kar bo stalo približno 47.650 K. Dne 17. t. m. so se posvetovali o učnem načrtu, določili učni smoter, gradivo za posamezne predmete, število tedenskih učnih ur in število pismenih šolskih in domačih nalog. Izbrali so tudi naposled knjige, ki jih uvedejo v to prvo slovensko meščansko šolo. — Vse te ukrepe pozdravljamo z največjim veseljem. Za vedno ostanejo v čast svetovnoznanani na predni Postojni!

— **Skender Fabković** †. Hrvaško učiteljstvo je zadel težak udarec: dne 6. t. m. je umrl v Zagrebu mnogozaslужni Skender Fabković, ki je vse svoje življenje posvetil službi naroda in svojega stanu. Fabković je začel delovati ravno tedaj, ko je razvil slavni Ivan Filipović zastavo učiteljske samozavesti. Fabković je bil Filipoviću ob vsem njegovem plemenitem in z bogatimi plodovi venčanem delovanju desna roka. Deloval je pri vseh inštitucijah, ki se danes z njimi ponaa hrvaško učiteljstvo. Bil je tudi urednik »Napredka«, ki ga je v najlepših časih otel propasti in ga bogatil z dragocenimi plodovi svoje bogate in plemenite duše! Njegov pogrebni izprevod je bil najlepši dokaz ljubezni in hvaležnosti, ki živi do blagega pokojnika v srcih zavednega hrvaškega učiteljstva. Ob odprtem grobu mu je govoril poslednje slovo vadniški učitelj g. J. Kirin, kličeč: »Neka ti bude lahka zemlja hrvatska, koju si toliko ljubio i za nju radio — a tvojemu imenu vječni spomen — vječna slava!« — Takisto kličemo tudi mi!

— **Šolsko nadzorstvo v Črni gori.** »Glas Crnogorca« je priobčil zakon o uredbi nadzorstva za ljudsko šolstvo v Črni gori. Po tem zakonu ustanove namesto sedanjega glavnega nadzorništva okrajna nadzorniška mesta. Nadzorniški posel je administrativen in instruktiven. Nadzorniki dobe na leto 2000 K potnine. Zakon ukazuje, da morajo nadzorniki najmanj trikrat na leto nadzorovati vsako šolo v svojem okraju. Nadzorniki se snidejo vsako leto meseca julija na razgovor in morajo najpozneje do 1. avgusta predložiti ministru prosvete predlog o razporedbi učiteljstva. Predlagajo nagrade in prēmēšanje discipliniranih učiteljev. Minister lahko odstavi nadzornika in ga pošlje v prejšnjo službo ali mu pa odkáže kako drugo plačo, ki mu gre po službenih letih. Nadzornikom pomagajo občinske in sodne oblasti ter okrožni upravniki.

— **Predavanja o higijeni.** Šolski zdravniki v kantonu st. galenskem v Švici so službeno pozvani, da prirede celo vrsto predavanj o higijeni, a učitelji in učiteljice so primorani, da hodijo poslušati ta predavanja. — Kdaj pride doba, da bodo začeli v Avstriji misliti na šolske zdravnike?

— **Nova šola družbe sv. Cirila in Metoda v Istri.** Dne 15. t. m. so otvorili društveno šolo v Sušnjevi. Tako

prvi dan se je vpisalo nad 60 otrok vzlic vsi nasprotni italijanski agitaciji. Ali je treba še kakega dokaza, da si tamošnje prebivalstvo želi hrvaške šole?! Sušnjevičani, ki so romunskega pokoljenja, vedo pač najbolje sami, da je vsa njihova bodočnost odvisna od trajnega sporazumljenja z brati Hrvati.

— **Nova hrvaška šola v Istri.** Dne 14. t. m. so v Vinkuranu blizu Pulja slovesno otvorili novo hrvaško ljudsko šolo, ki jo je zgradila »Družba sv. Cirila in Metoda za Istro.«

— **Nemški „Schulverein“** je izdal tekom 20 let v ponemčevalne svrhe 10 milijonov kron, od teh za Kranjsko 395.806 K, s Kranjskega je pa prejel 187.546 K 42 h. Ljubljanski Nemci so dali 154.126 K 93 h.

— **Hrvaško društvo za vzgojo otrok** je sklenilo, da bo posredovalo pri zamenjavi otrok v počitnicah. Mestne otroke bo društvo pošiljalo v počitnicah na kmete, starši v Zagrebu, ki se bodo v ta namen obrnili do društva, pa dobé za počitniško dobo v vzgojo otroke s kmetov.

— **Kaplan in dvorna noša.** V neki katoliški šoli v zapadni Prusiji je visela na steni slika nemške cesarice v dvorni noši. Kaplanu to ni bilo všeč, zato je poklical sobnega slikarja, ki je moral napraviti cesarici na prsi čipke. Sedaj je kaplan srečen in otroci rešeni.

— **Dva ljudska učitelja ministra.** V danskem ministrtvu sedita dva ljudska učitelja. Eden teh se imenuje I. S. Christensen, ki je ministrski predsednik in obenem vojni minister in minister mornarice. Nekdaj je bil ljudski učitelj in orglavec, nato pa naučni minister. Rojen je bil dne 21. decembra 1856 kot kmetiški sin. Dopršil je ljudsko in srednjo šolo v Grundtargu, potem pa je bil dve leti v učiteljski šoli v Gedvedu. V začetku je bil učitelj v raznih krajih, končno pa 25 let učitelj in orglavec v vasi Stadinu. Nato je bil izvoljen v državni zkor, kjer si je pridobil tolik ugled, da je postal vodja leveice. Mnogo je delal kot predsednik finančnega odbora, a svet se je posebno čudil njegovemu delu kot državni revizor.

— **Beati possidentes!** Na Dunaju eksistuje »Ignaz Singersche Schulstiftung.« Letos je podelil kuratorij tega študentskega stipendija 6 učiteljem nemške narodnosti ustanove po 600 K, da prouče razne šolske in učne zavode v Nemčiji.

— **Deželno učiteljsko društvo na Nižjem Avstrijskem** šteje 2788 članov. Letošnjo glavno skupščino ima v Neukirchenu. Na programu sta tudi točki: »Novi šolski zakon« in »Kulturna naloga šole.«

— **Naučni tečaji v Jeni** bodo letos od 21. julija do 3. avgusta. Vsega skupaj bo sedem vrst tečajev, in sicer: I. prirodnoznanstveni tečaj za botaniko, popularno anatomijo, fiziologijo mozga, zoologijo, geologijo in fiziko; II. pedagoški tečaj za zgodovino vzgojeslovja, pedagogiko, didaktiko, homegetiko, metodiko verouka in šolsko organizacijo; III. tečaj za psihologijo deteta in pedagoško patologijo; IV. tečaj za žensko izobrazbo; V. teološki, zgodovinski in filološki tečaj; VI. tečaj za umetnost; VII. tečaj za nemški, angleški in francoski jezik.

— **Ferialni vseučiliški kurzi** bodo letos tudi v Inomostu, in sicer od 7. do 26. avgusta. Predavali bodo profesorji z raznih avstrijskih vseučilišč.

— **Šolski park** v velikem slogu prireja mestni šolski svet v Dol. Cetnem (okraj mladoboleslavski na Češkem) ob tamošnji šoli, ki je med najmodernejšimi češkimi šolami. Park, ki bo služil zdravju in nazornemu pouku, ureja tamošnje učiteljstvo, a pomaga mu šolska mladina.

— **Odbor za prirejanje koncertov za češko šolsko mladino** so ustanovili v Turnovem. Doslej so priredili dva koncerta: dne 14. in 21. t. m., in sicer so izvajali skladbe E. Nápravnika, P. Křížkovskega, Z. Fibicha, B. Smetane, J. Nešvere, A. Dvořáka in K. Bendla — torej pevske in orkestralne točke velikih in največjih čeških mojstrov. Ni treba poudarjati, kolikega pomena so take prireditve za vzgojo mladine, in ni mogoče dovolj obžalovati, da ni nikogar, ki bi poskrbel, da bi kaj enakega prirejali vsaj v Ljubljani. Po kmetih vzgaja učiteljstvo samo šolsko mladino s primernimi šolskimi vesellicami. — Seveda so koncerti v Turnovem za šolsko mladež brez vstopnine.

Listnica uredništva.

Članek »Homatije v zadevi krške meščanske šole v pravnem oziru« priobčimo prihodnjič. Za danes nam je prišel prepozno. — Z zanimivim člankom »Črtice iz starodobne šole« začnemo prihodnjič.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1010.

Kranjsko.

Ker je c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko tukajšnji razpis z dne 29. aprila t. l., št. 871, razveljavil, se na trirazredni meščanski šoli v Krškem z nemškimi učnim jezikom, s katero šolo je združen enoletni učni tečaj, iznova sledeči mesti v stalno popolnitev razpisujeta:

1. mesto ravnatelja z zakonitimi dohodki in s pravico do užitka prostega stanovanja in letno remuneracijo 100 K za vodstvo enoletnega učnega tečaja;

2. eno učno mesto za prvo (jezikovno-zgodovinsko) strokovno skupino, namreč »učni jezik« (nemški), »zemljepis in zgodovino« z zakonitimi dohodki.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati tukaj do 19. junija t. l. Tudi imajo prosilci za podelitev mesta ravnatelja dokazati, da so slovenskega jezika v govoru in pisavi veščji, prosilci za podelitev učnega mesta za prvo strokovno skupino pa, da so v smislu čl. III., točka I., odstavka 7. ministrskega ukaza z dne 31. julija 1886, št. 52 m. n. t. usposobljenost si pridobili, da smejo slovenščino kot učni predmet na meščanskih šolah učiti.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 19. maja 1905.

Št. 1137.

Na dvorazrednici na Primskovem pri Kranju je z začetkom šolskega leta 1905/6 definitivno popolniti učiteljska služba z zakonitimi prejemki. Zadostno opremljene prošnje je vlagati predpisanim potom do 20. junija 1905 pri tukajšnjem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju, dne 22. maja 1905.*)

Ta razpis smo dobili v nemškem jeziku. Mar so pri okrajnem glavarstvu v Kranju sami nemškutarji? Kako pride naše upravništvo do tega, da dela »prostovoljne« usluge, pri tem pa naj še služi gospodi pri kranjskem okrajnem glavarstvu za tolmača in prevajalca! Hvala za take dobrote!

Prošnja.

Odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ in koncertni odsek sta sklenila prirediti ob priliki deželne učiteljske skupščine v Ljubljani v začetku meseca septembra t. l.

vrtno veselico
na korist „Učiteljskemu konviktu“.

Ker se je zadnji čas zanimanje za konvikt povsod oživel, je upati, da bo v doglednem času mogoče pričeti s stavbo, to pa le, ako bomo pridno prispevali s svojimi doneski.

Da pridemo prejkoprej do tega smotra in da bo mogoče kmalu pomagati zapuščenim sirotam naših tovarišev, smo dolžni se tudi nekoliko žrtvovati. Zato prosimo najvljudneje vse gdč. tovarišice-pevke in gg. tovariše-pevce, naj blagovole sodelovati pri nameravani veselici.

Ker bodo ob času skupščine skoraj vse gdč. tovarišice in gg. tovariši v Ljubljani, in ker se bodo poizkušnje vršile vedno proti večeru po skupščini, bo mogoče vsakemu sodelovati.

Apelujemo na stanovsko zavest našega učiteljstva ter prosimo, da blagovoli polnoštevilno sodelovati. Gdč. pevke in gg. pevce prosimo, da naznanijo ta koj sodelovanje, svoje ime in glas društvenemu predsedniku Jakobu Furlanu, mestnemu učitelju (Erjavčeva cesta šte. 21.), da jim bo mogoče pravočasno poslati potrebne note.

Menjanje službe.

Nadučitelj na dvorazrednici III. plačilnega razreda (ki se v kratkem razširi) v Savinski dolini želi menjati s tovarišem v enaki službeni lastnosti. Postranski letni dohodki, brez orglanja do 900 K. Redi se lahko živina. Kdor bi se pečal s hmeljarstvom, si poviša dohodke še za dalnjih 600 do 1000 K na leto. Vse vrtno orodje je inventarno. Ponudnik želi menjati le iz družinskih ozirrov.

Ponudbe se naj blagovolijo dopošiljati uredništvu »Učiteljskega Tovariša« do 20. rožnika t. l. pod imenom »Savinska dolina«. Naslov pove ponudnik, a ne uredništvo.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—¹/₂7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4,32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštinih znakah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsaki 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka
Dragotin Hribar v Ljubljani.